

Brusel 31. ledna 2019
(OR. en)

5927/19

CADREFIN 55	RECH 68
FSTR 14	JAI 83
POLGEN 17	ENER 51
REGIO 19	MI 88
FC 7	MAR 21
ECOFIN 91	COMPET 92
ENV 101	AGRI 51
TRANS 68	SUSTDEV 8
PECHE 44	

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Jordi AYET PUIGARNAU, ředitel, za generálního tajemníka Evropské komise
Datum přijetí:	29. ledna 2019
Příjemce:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generální tajemník Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2019) 21 final
Předmět:	ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ o provádění makroregionálních strategií EU

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2019) 21 final.

Příloha: COM(2019) 21 final

V Bruselu dne 29.1.2019
COM(2019) 21 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

o provádění makroregionálních strategií EU

{SWD(2019) 6 final}

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

o provádění makroregionálních strategií EU

1. Úvod

Od roku 2009, kdy Evropská rada schválila strategii EU pro region Baltského moře (EUSBSR), byly vypracovány další tři makroregionální strategie EU: v roce 2011 strategie EU pro dunajský region (EUSDR), v roce 2014 strategie EU pro jadransko-jónský region (EUSAIR) a v roce 2016 strategie EU pro alpský region (EUSALP).

Dne 16. prosince 2016 přijala Komise první zprávu o provádění makroregionálních strategií,¹ do nichž je nyní zapojeno 19 zemí EU a 8 zemí, které nejsou členy EU. Tyto makroregionální strategie se staly nedílnou součástí rámce politiky EU; nabízejí silný potenciál a jedinečným a inovativním způsobem přispívají ke spolupráci v rámci EU a se sousedními zeměmi.

Rada,² Výbor regionů³ a Evropský parlament⁴ následně rovněž uznaly význam makroregionálních strategií jako jedinečného integrovaného rámce pro řešení společných problémů a jako relevantního nástroje pro optimální využití stávajících finančních zdrojů, zejména v kontextu globalizace.

Tyto orgány však rovněž překročily rámec některých doporučení Komise⁵ a poukázaly na to, že některé klíčové aspekty provádění makroregionálních strategií je třeba zlepšit:

- posílením politické angažovanosti na vnitrostátní úrovni,
- zlepšením mechanismů správy a řízení a
- zlepšením přístupu k financování priorit a projektů makroregionálních strategií.

Učinily některá konkrétní doporučení ohledně obsahu stávající zprávy, přičemž požadují:

- větší zaměření na procesy, které mohou mít dopad na politiky,
- analýzu souladu mezi politikami EU a vnitrostátními politikami a systémy financování,
- hlubší diskusi o ukazatelích a výsledcích hlavních politik makroregionálních strategií.

Nevyužitý potenciál a přetrvávající problémy makroregionálních strategií byly rovněž potvrzeny v nezávislé studii,⁶ kterou zadala Komise, a v některých výstupech realizovaných v rámci programu Interact⁷.

1 COM(2016) 805 final.

2 Závěry Rady 8461/17 ze dne 25. dubna 2017.

3 COTER-VI/029, stanovisko přijaté dne 1. prosince 2017.

4 Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. ledna 2018.

5 COM(2013) 468 final, o přidání hodnotě makroregionálních strategií; COM(2014) 284 final, o správě a řízení makroregionálních strategií; COM(2016) 805 final, o provádění makroregionálních strategií.

6 Studie poradenské společnosti COWI: „Makroregionální strategie a jejich vazby na politiku soudržnosti“ (Macro-regional strategies and their links with cohesion policy) – listopad 2017:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/cooperate/macro_region_strategy/pdf/mrs_links_cohesion_policy.pdf

7 Knihovna programu Interact: <http://www.interact-eu.net/library>
<http://www.interact-eu.net/search/node/macroregional%20strategies>

Předloha návrhu víceletého finančního rámce na období 2021–2027, kterou Komise předložila dne 2. května 2018, a po níž následoval dne 29. května 2018 návrh balíčku právních předpisů pro budoucí politiku soudržnosti⁸, zahájila období jednání, které by mohlo ovlivnit i objasnit záměry zúčastněných zemí ohledně budoucnosti makroregionálních strategií.

Od první zprávy Komise o provádění makroregionálních strategií v roce 2016 vzniklo díky pozitivnímu vývoji hospodářského prostředí v EU a na západním Balkáně⁹ pro provádění makroregionálních strategií příznivější prostředí.

Stávající zpráva má dvojí účel. Zprvce posuzuje provádění čtyř makroregionálních strategií za těchto příznivých hospodářských podmínek, díky nimž se mohl přístup zemí k dlouhodobé strategické spolupráci zlepšit. Zadruhé zvažuje případné vypracování makroregionálních strategií s ohledem na předlohy nařízení pro období po roce 2020.

Zprávu doplňuje pracovní dokument útvarů Komise (SWD), který uvádí další podrobnosti o aktuálním stavu jednotlivých makroregionálních strategií. Oba dokumenty vycházejí z příspěvků od stran podílejících se na makroregionálních strategiích, orgánů EU, zástupců členských států a odborníků.

2. Výsledky

2.1. Průřezové otázky

Tvorba politik a harmonogram

Makroregionální strategie jsou politické platformy, které přinášejí přidanou hodnotu k aspektu spolupráce v rámci politiky soudržnosti a vytvářejí příležitost pro víceúrovňovou správu a řízení v rámci více odvětví a více zemí. Na makroregionální úrovni vzniklo několik iniciativ, které pomáhají změnit způsoby uvažování (např. strategie EU pro alpský region: Konference o zelené infrastruktuře¹⁰; Summit o lesích „Ochrana.Les.Klima“¹¹; Konference o mobilitě v Alpách¹²), a očekává se, že budou pokračovat. Makroregionální rozvoj a rozvoj mořských oblastí přispěl k posílení územního přístupu a evropské územní spolupráce jakožto průřezovému aspektu v rámci politiky soudržnosti a k zaměření pozornosti na „funkční oblasti“.

Účast zemí, které nejsou členy EU, na strategii EU pro dunajský region, strategii EU pro jadransko-jónský region a strategii EU pro alpský region má stejnou váhu jako účast členských států EU. Například Černá Hora zastává od 1. června 2018 rotující předsednictví strategie EU pro jadransko-jónský region.

Účast zemí západního Balkánu na strategii EU pro dunajský region a strategii EU pro jadransko-jónský region významně přispěje k posílení jejich integrace do EU. Konkrétní krok tímto směrem představuje žádost čtyř členských států EU (Chorvatska, Řecko, Itálie,

⁸ Dne 14. června 2018 následovaly předlohy nařízení o budoucím nástroji předvstupní pomoci (NPP III) a nástroji pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci (NDICI), které jsou relevantní pro země zapojené do makroregionálních strategií, které nejsou členy EU.

⁹ Více podrobností viz zpráva Evropské komise: Summer 2018 Interim Economic Forecast (Předběžná hospodářská prognóza, léto 2018), 12. července 2018 a zpráva Světové banky: Western Balkans Regular Economic Report (N° 12) (Pravidelná hospodářská zpráva o západním Balkánu) (č. 12), podzim 2017.

¹⁰ <https://www.alpine-region.eu/news/first-eusalp-environmental-ministers-conference-alpine-green-infrastructure-2>

¹¹ <https://www.alpine-region.eu/events/forest-summit-protectionforestclimate>

¹² <https://www.alpine-region.eu/events/3rd-eusalp-ag4-mobility-conference>

Slovinska) zapojených do strategie EU pro jadransko-jónský region o začlenění Bývalé jugoslávské republiky Makedonie do této strategie podaná Radě.

Strategie EU pro dunajský region přispívá také k podpoře spolupráce mezi EU a Moldavskem a Ukrajinou, které jsou nyní plně začleněny do nadnárodního programu pro dunajský region. Účast Ukrajiny (regionů podél řeky Dunaj) a Moldavska v rámci společné práce související se strategií EU pro dunajský region se v letech 2016–2018 výrazně zintenzivnila, což mělo přínos pro provádění dohod těchto států o přidružení k EU.

Ačkoli Bělorusko, Island, Norsko a Rusko nejsou členy strategie EU pro region Baltského moře, účastní se některých makroregionálních projektů v oblasti Baltského moře rovněž, např. prostřednictvím programů přeshraniční a nadnárodní spolupráce Interreg v tomto regionu¹³. S ohledem na nadnárodní program Interreg pro region Baltského moře umožňuje nyní podpis dohody o financování mezi EU a Ruskem z počátku roku 2018 ruským protějškům být v rámci projektů plnohodnotnými partnery, a tím rozšiřuje možnosti spolupráce.

Správní kapacita

Program Interact nadále podporuje makroregionální koncepci prostřednictvím budování nebo upevňování sítí mezi hlavními prováděcími subjekty¹⁴ strategií (např. v oblasti správy a řízení, dopravy, životního prostředí nebo změny klimatu) a prostřednictvím rozvíjení metod spolupráce a nástrojů pro začleňování makroregionálních strategií do evropských strukturálních a investičních (ESI) fondů¹⁵. Kromě toho Komise spolu s programem Interact zřídila platformu pro usnadnění výměny zkušeností s prováděním makroregionálních strategií a jejich začleněním do ESI fondů.

Místo služeb strategie EU pro jadransko-jónský region podporuje hlavní prováděcí subjekty strategie při plnění jejich úkolů.

Nové kontaktní místo strategie pro dunajský region (DSP) po přerušení činnosti již od začátku září 2018 znovu funguje.

Správa a řízení

Od vydání zprávy za rok 2016 byly podniknuty některé nové politické iniciativy.

Bulharsko, které v průběhu roku 2018 předsedalo strategii EU pro dunajský region, vneslo do spolupráce v rámci strategie proaktivní přístup tím, že přidělilo odpovědnost za strategii EU pro dunajský region i za ESI fondy témuž ministerstvu.

Výroční fórum strategie EU pro jadransko-jónský region pravidelně pořádá zasedání ministrů zahraničních věcí a ministrů odpovědných za prostředky EU z osmi zúčastněných zemí, ve kterých bylo přijato prohlášení.

V rámci strategie EU pro dunajský region byla do zasedání některých řídicích skupin prioritních oblastí, jakož i do akcí a výročních fór, aktivně zapojena občanská společnost.

Ve spolupráci s projektem „LOS_DAMA!“¹⁶ financovaným z programu pro alpský prostor zahájili primátoři alpských měst (Mnichov, Vídeň, Turín, Trento a Grenoble) v rámci první konference ministrů životního prostředí zemí zapojených do strategie EU pro alpský region v

13 Např. nadnárodní program Interreg pro region Baltského moře: <https://www.interreg-baltic.eu/home.html>

14 Národní koordinátoři, koordinátoři prioritních oblastí, koordinátoři pilířů, koordinátoři cílů, vedoucí akčních skupin, členové řídicích skupin/členové akčních skupin...

15 Knihovna programu Interact: <http://www.interact-eu.net/search/node/macoregional%20strategies>

16 http://www.alpine-space.eu/projects/los_dama/en/home

říjnu 2017 činnost sítě pro zavádění zelené infrastruktury v alpských městských oblastech. Tato síť je prvním konkrétním krokem k provádění strategie EU pro alpský region na komunální úrovni.

Sledování

S podporou z programu ESPON jsou vyvíjeny nové nástroje sledování¹⁷.

Tvoří je územní systémy sledování uzpůsobené pro každý ze čtyř makroregionů, které sledují situaci v oblasti regionálního rozvoje za použití předem definovaných územních ukazatelů. Systém sledování má zaznamenávat úspěchy cílů politik. Umožní porozumět územním strukturám a trendům v makroregionu.

Přístup k financování

Mezi osvědčené postupy současných programů ESI fondů patří: cílené výzvy k podávání návrhů, zvýhodnění projektů makroregionálního významu, přímá podpora strategických projektů nebo účast představitelů makroregionálních strategií ve výborech pro sledování programů.

V únoru 2017 uspořádala Komise studijní návštěvu pro rumunské řídicí orgány operačních programů ESI fondů, které se poučily o praktických důsledcích strategie EU pro dunajský region a o rozvíjení podnětů týkajících se mobilizace prostředků EU. Tato iniciativa by mohla být rozšířena i na další zúčastněné země.

Na základě informací shromážděných ve výročních zprávách o provádění programů ESI fondů za rok 2017 bylo prostřednictvím programů zveřejněno sedm výzev k podávání návrhů zaměřených na makroregionální strategie: dvě v regionu Baltského moře, tři v dunajském regionu a dvě v jadransko-jónském regionu. Počet programů, které investovaly prostředky EU do makroregionálních strategií, činí 29 v regionu Baltského moře, 14 v dunajském regionu, 4 v jadransko-jónském regionu a 4 v alpském regionu. Z toho vyplývá, že míra začlenění priorit makroregionálních strategií do programů EU přímo souvisí s dobou trvání strategií.

V rámci stanovení výše podpory z ESI fondů mobilizované k provádění makroregionálních projektů jsou tyto údaje podrobně uvedeny v členění podle strategie v doprovodném pracovním dokumentu útvarů Komise. Číselné údaje poskytnuté orgány, jež se podílejí na řízení programů, však nejsou vždy plně srovnatelné a měly by být používány obezřetně. Některé orgány se například domnívají, že úplný rozpočet programu podporuje cíl určité strategie, neboť se týká stejné oblasti politiky (např. životního prostředí), přestože financované projekty nemají nutně makroregionální dopad. V pracovním dokumentu útvarů Komise proto bylo rozhodnuto, že budou zohledněny pouze částky, které podporují jednotlivé projekty, a nikoli celý rozpočet programu (s výjimkou nadnárodních programů, které odpovídají určitým makroregionálním strategiím).

Komunikace

Své komunikační činnosti posílily od roku 2016 všechny makroregionální strategie.

Slovinské orgány spolu s Komisí využily „makroregionální týden“¹⁸ organizovaný každoročně v jejich zemi k vytvoření jednotného fóra pro všechny makroregionální strategie týkajícího se sdělovacích prostředků a komunikace, se zaměřením zejména na společný obsah, participativní proces a inovativní nástroje.

¹⁷ <https://www.espon.eu/>

¹⁸ <https://www.adriatic-ionian.eu/2018/06/11/save-the-date-mediterranean-coast-and-macro-regional-strategies-week-sep-2018-slovenia/>

Připravují se komunikační strategie pro strategii EU pro jadransko-jónský region a strategii EU pro alpský region. Pokračuje také modernizace komunikační strategie EU pro dunajský region. Ve strategii EU pro region Baltského moře přináší komunikace konkrétní výsledky, jako např. projekt „Let’s Communicate“ (Pojďme komunikovat)¹⁹.

Je třeba vyvinout další úsilí ke zlepšení vnitřní i vnější komunikace. Tyto dva druhy komunikace by se měly zaměřit na definování společných sdělení v národním jazyce či jazycích, a posílit tak komunikaci na vnitrostátní i regionální úrovni. Komunikace musí být také adresnější a cílenější, a zároveň stálá.

Spolupráce napříč strategiemi a mezi zúčastněnými stranami

Spolupráce s ostatními makroregionálními strategiemi může přinést přidanou hodnotu a měla by být dále zkoumána. Některé druhy spolupráce, zejména mezi strategií EU pro region Baltského moře a strategií EU pro dunajský region, se již uskutečnily, a partneři strategie EU pro jadransko-jónský region rovněž zvažují spolupráci s dalšími makroregionálními strategiemi s cílem navázat na jejich zkušenosti (např. se strategií EU pro dunajský region v souvislosti s organizacemi v oblasti mobility a dopravy nebo se strategií EU pro alpský region v případě zelených koridorů a projektů zelené infrastruktury).

V rámci strategie EU pro alpský region byl posílen Fond pro přípravné akce v alpském regionu²⁰ (ARPAF), který posílil provádění strategie a spolupráci ve všech oblastech. Byla zřízena rada vedoucích akčních skupin, která má zajistit stálou výměnu znalostí a zkušeností mezi skupinami.

2.2. Tematické priority

V tomto oddíle jsou uvedeny konkrétní výsledky, jichž dosáhly čtyři makroregionální strategie v souvislosti s vybranými tematickými prioritami. Více podrobností lze nalézt v pracovním dokumentu útvarů Komise.

Strategie EU pro region Baltského moře pokračovala v konsolidaci práva EU a přispěla také k utváření politiky a k rozvoji (např. v oblasti energetiky, plavby, životního prostředí a změny klimatu).

V rámci maďarského předsednictví se v roce 2017 na výročním fóru strategie EU pro dunajský region setkaly zúčastněné strany z dunajského regionu v oblasti energetiky, dopravy a životního prostředí. Celkem 14 zúčastněných zemí vydalo společné prohlášení²¹. Fórum strategie EU pro dunajský region v roce 2018 v Sofii se zaměřilo na hospodářský růst prostřednictvím cestovního ruchu a kultury.

V rámci strategie EU pro jadransko-jónský region byly stanoveny hlavní možnosti spolupráce (v oblasti modrého růstu, dopravní a energetické sítě, životního prostředí a cestovního ruchu), které mohou podpořit růst a tvorbu pracovních míst.

Pokud jde o strategii EU pro alpský region, byly vytvořeny podskupiny zabývající se konkrétními tématy (např. dřevařstvím, zdravotním cestovním ruchem, vodohospodářstvím).

Životní prostředí a změna klimatu

¹⁹ http://www.centrumbalticum.org/en/projects/lets_communicate!

²⁰ Přípravné akce, o nichž rozhodla Komise z podnětu Evropského parlamentu.

²¹ http://www.danube-forum-budapest.eu/system/danube-forum-budapest/files/Declaration_of_the_6th_EUSDR_Annual_Forum.pdf?1508355644

Zachování environmentálních zdrojů je společným veřejným statkem a prioritou všech čtyř makroregionálních strategií. V tomto ohledu jsou makroregionální strategie důležitými nástroji pro řešení různých záležitostí (např. znečištění, protipovodňová ochrana, změna klimatu a biologická rozmanitost) a podporují provádění příslušných právních předpisů EU.

V lednu 2018 přijala Komise vůbec první celoevropskou strategii týkající se plastů a v rámci strategie EU pro region Baltského moře již byla provedena významná opatření v souvislosti s řešením problematiky plastového odpadu v moři (např. projekt BLASTIC22). Závěry zasedání ministrů HELCOM23 z března 2018 potvrzují, že projekty společného zájmu v rámci strategie EU pro region Baltského moře přispěly k provádění akčního plánu pro Baltské moře.

„Prohlášení ministrů z Ioániny“ z května 2017 zdůrazňuje význam modré ekonomiky pro udržitelný rozvoj v jadransko-jónském regionu, včetně boje proti znečišťování moře.

Ve společném prohlášení alpských států a regionů k zelené infrastruktuře v alpském regionu (z října 2017)²⁴ se uvádí, že bude provedena řada konkrétních opatření k tomu, aby byla z alpského regionu vytvořena vzorová oblast zelené infrastruktury.

Společné prohlášení ministrů odpovědných za provádění strategie EU pro dunajský region, které bylo přijato v říjnu 2017, zdůrazňuje význam čisté a propojené mobility a energetických řešení šetrných k životnímu prostředí při dalším rozvoji dunajského regionu. Prostřednictvím projektu JOINTISZA25 se připravuje první integrovaný plán povodí řeky Tisy a byl zaveden mechanismus civilní ochrany proti znečištění řeky Tisy ze solného dolu Solotvina na Ukrajině.

Výzkum/inovace a hospodářský rozvoj

Jedním z hlavních cílů všech čtyř makroregionálních strategií je také zlepšení hospodářské prosperity makroregionů.

V rámci strategie EU pro region Baltského moře byla zřízena síť řídicích orgánů Evropského fondu pro regionální rozvoj, jejímž úkolem je vypracovat návrhy týkající se nadnárodní spolupráce, která má pomoci regionům provádět strategie pro inteligentní specializaci zaměřené na čisté technologie. V rámci iniciativy s názvem „Cleaner Growth“ (Čistší růst) budou realizovány²⁶ dva pilotní projekty: „Jointly Entering New Markets“ (Společný vstup na nové trhy) a „Commercialising Forest-Based Protein – Verification and Improvement of Protein Quality“ (Obchodní využití proteinu z lesů – Ověřování a zlepšování kvality proteinu).

Platformu regionální spolupráce, která má snížit farmaceutický odpad v Baltském moři, představuje „Baltic Sea Pharma“²⁷. Na základě seskupení nadnárodních projektů (např. moderní techniky čištění odpadních vod, nakládání s odpady a kritéria pro zadávání zakázek)

²² <https://www.balticsea-region-strategy.eu/news-room/highlights-blog/item/30-for-a-litter-free-baltic-sea>

²³ HELCOM: „Komise na ochranu baltského mořského prostředí – Helsinská komise“, <http://www.helcom.fi/about-us>

²⁴ https://www.alpine-region.eu/sites/default/files/uploads/inline/956/eusalp_joint_declaration_green_infrastructure_final_en.pdf

²⁵ <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/jointisza>

²⁶ https://www.balticsea-region-strategy.eu/attachments/article/590847/Niclas%20Forsling_ERDF%20MA-Network%20progress%20and%20current%20status%2013th%20of%20June%20at%20Annual%20Forum.pptx.pdf

²⁷ <https://www.balticsea-region-strategy.eu/news-room/highlights-blog/item/40-baltic-pharma-platform>

pomůže tato platforma rozvíjet regionální a evropskou politiku týkající se problematiky léčiv v životním prostředí.

V dunajském regionu bylo v Kišiněvě (Moldavsko) zřízeno středisko pro realizaci duálního odborného vzdělávání²⁸ ve stavebnictví na základě partnerství veřejného a soukromého sektoru. Platforma pro strategii pro inteligentní specializaci²⁹ podporuje rozvoj inovačních strategií v rámci pilotního projektu, který zahrnuje Srbsko, Černou Horu, Moldavsko a Ukrajinu.

Pokud jde o strategii EU pro jadransko-jónský region, udržitelný cestovní ruch pomáhají rozvíjet například Rok cestovního ruchu mezi EU a Čínou a Evropský rok kulturního dědictví 2018. Z programu Interreg pro jadransko-jónský region (ADRION) je podporován projekt „ADRION 5 SENSES“ (ADRION 5 SMYSLŮ)³⁰, jehož cílem je vytvořit pro tento region společnou značku a propagovat jej na světových trzích.

V rámci strategie EU pro alpský region byly zahájeny projekty jako „CirculAlps“³¹ (podpora inovací, udržitelnosti a oběhového hospodářství v lesnických hodnotových řetězcích v celém alpském regionu) nebo „AlpLinkBioECO“³² (Propojení hodnotových řetězců v průmyslu založeném na biotechnologiích v celém alpském regionu).

Konektivita

V rámci všech makroregionálních strategií byly realizovány zajímavé činnosti v oblasti konektivity.

Pokud jde o strategii EU pro region Baltského moře, projekt „Baltic Link“ (Pobaltské spojení), který byl podpořen z programu TEN-T a z polského Fondu soudržnosti, pomáhá při realizaci mořských dálnic TEN-T. Řeší chybějící spojení v nákladní dopravě mezi Švédskem a Polskem a dalšími státy.

Pokud jde o strategii EU pro dunajský region, byla v rámci projektu FAIRway³³ uvedena do provozu nová průzkumná plavidla. Konkrétně na úseku řeky Dunaje, který tvoří hranici mezi Bulharskem a Rumunskem, byly zahájeny činnosti bagrování pod vodou. Poprvé byl za podpory Evropské investiční banky vypracován přehled krátkodobých strategických projektů v oblasti pozemní dopravy v dunajském regionu.

Předpokladem pro hospodářský a sociální rozvoj jadransko-jónského makroregionu jsou efektivní a udržitelné dopravní a energetické sítě. V rámci strategie EU pro jadransko-jónský region byl vypracován úvodní seznam projektů týkajících se dopravních a energetických sítí s výraznou přidanou hodnotou pro makroregion.

V rámci strategie EU pro alpský region byl vypracován projekt logistických strategií s cílem podpořit přechod nákladní dopravy ze silniční na železniční prostřednictvím optimalizace logistických procesů (Alpine Spider).

3. Problémy

28 Kombinuje odborné vzdělávání poskytované školami s praktickou odbornou přípravou poskytovanou společnostmi.

29 <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-platform>

30 <https://keep.eu/keep/project-ext/44652/ADRION+5+SENSES?ss=a785c5b10443932ecb3b4eef3ac00d06&espon=>

31 <https://www.alpine-region.eu/projects/circulalps>

32 <http://www.alpine-space.eu/projects/alplinkbioeco/en/home>

33 <http://www.fairwaydanube.eu/eusdr/>

Správní kapacita

Studie poradenské společnosti COWI³⁴ poukazuje na přetrvávající problémy a uvádí překážky, které brání úspěšnému provádění makroregionálních strategií, což má negativní dopad na spolupráci:

- fluktuace v orgánech a fluktuace zaměstnanců,
- omezení zdrojů,
- rozdíly v hospodářské, institucionální a správní kapacitě,
- slabé prováděcí řetězce mezi subjekty s rozhodovací pravomocí a hlavními prováděcími subjekty,
- nedostatečné zastoupení a zapojení všech zúčastněných zemí a
- nedostatek společných referenčních rámců.

Studie však také identifikuje některé faktory, které mohou přispět k realizaci meziregionálních strategií:

- již existující struktury spolupráce,
- existence lídrů,
- obecný výskyt tematických otázek v jednotlivých zemích,
- uplatňování právních předpisů EU,
- požadavek na konkrétní nadnárodní opatření atd.

Kromě toho studie představuje model vývoje makroregionálních strategií:

- fáze I (vytvoření systému správy a řízení makroregionálních strategií, budování individuální kapacity hlavních prováděcích subjektů makroregionálních strategií),
- fáze II (makroregionální strategie jsou pro externí zúčastněné strany srozumitelné a začínají fungovat, je vybudována institucionální kapacita) a
- fáze III (vyzrálост strategie, která přináší konkrétní opatření a výsledky).

Tyto tři fáze mohou vytvořit rámec pro vypracování systému sledování, který přispěje k zachování politické podpory.

Správa a řízení

Účinný systém správy a řízení vyžaduje rovnováhu mezi třemi stejně významnými úrovněmi: ministry, vnitrostátními koordinátory a tematickými koordinátory.

Aby se zvýšila jejich politická viditelnost, měly by makroregionální strategie těžit z politického zviditelnění, které umožňuje zasedání ministrů a prohlášení ministrů v návaznosti na výroční fóra, jako je tomu v případě strategie EU pro jadransko-jónský region.

Na výročním fóru v Tallinnu v červnu 2018 byla projednána možnost pořádání zasedání ministrů na výročním fóru strategie EU pro region Baltského moře.

Hlavním problémem strategie EU pro dunajský region je oslabení politické dynamiky na vnitrostátní úrovni, jež vedlo k nízké úrovni účasti na řídicích skupinách některých prioritních oblastí. Vzhledem k tomu, že tato strategie je dlouhodobým procesem, je nezbytné, aby byly neustále poskytovány kapacity a prostředky k jejímu provádění a k posílení vnitrostátních mechanismů koordinace. Kromě toho se všeobecně uznává, že absence společného orgánu, který by se v období od léta 2017 do podzimu 2018 plně věnoval podpoře správy a řízení strategie EU pro dunajský region (kontaktní místo strategie pro dunajský region), bránila

³⁴ Viz poznámka pod čarou č. 6.

hladkému rozvoji a provádění strategie. Nyní je již v provozu a funguje nové kontaktní místo strategie, které společně provozují Rakousko a Rumunsko.

Pokud jde o strategii EU pro jadransko-jónský region, na zasedáních správní rady EUSAIR se stále diskutuje převážně o aspektech správy a řízení. Rozdíl mezi politickým závazkem vyjádřeným v prohlášení ministrů a skutečným následným opatřením, jak na správní úrovni, tak na úrovni provádění, nebyl dosud překlenut. Je třeba výrazně posílit vlastní odpovědnost zúčastněných zemí za provádění strategie.

Ačkoli strategie EU pro alpský region nabírá stále větší dynamiku, problémem zůstává, jak motivovat členy akčních skupin a zajistit jim potřebnou rozhodovací kapacitu a technickou způsobilost. Akční skupiny i nadále vyzývají státy a regiony, aby zajistily, že budou odpovídajícím způsobem zastoupeny na zasedáních akčních skupin, a umožnily lepší koordinaci v rámci výkonné rady s cílem prosadit účinné strategické řízení opatření a odpovídající politickou podporu.

Koncepci správy a řízení se zapojením mnoha zúčastněných stran do značné míry podporují všechny makroregionální strategie. Větší zapojení občanské společnosti by však mohlo posílit rozměr strategií ve směru zdola nahoru. Velmi ceněna byla hojná účast soukromého sektoru na fórech strategie EU pro jadransko-jónský region (např. setkání mezi podniky), přičemž podobný model by v případě potřeby mohl být zopakován i v jiných strategiích.

Plánování politik

V případě dvou nejstarších makroregionálních strategií nastala příznivá časová shoda mezi revizí akčních plánů zahájenou v roce 2018 a plánováním finančních prostředků EU na období 2021–2027. Tato příležitost musí být využita a je třeba vyvinout koordinované úsilí s cílem maximalizovat přidanou hodnotu těchto procesů, mimo jiné zajistit strategičtější zaměření meziregionálních strategií.

Pokud jde o strategii EU pro region Baltského moře, značné znepokojení vyvolává vysoký počet priorit. Partneri by měli využít revizi akčního plánu jako příležitost k ověření, zda mají všechny priority stále ještě makroregionální význam, a je tedy i nadále odůvodněné, aby byly součástí strategie.

Pokud jde o strategii EU pro dunajský region, je třeba v rámci revize akčního plánu na období 2018–2019 řešit nedostatek vlastní politické odpovědnosti. Komisař pro regionální politiku připomněl tuto skutečnost koordinátorům strategie EU pro dunajský region na společné schůzi v červnu 2018. Některé prioritní oblasti (např. pozemní doprava nebo cestovní ruch) dosud nevytvořily konkrétní projekty. Při přidělování prioritních oblastí by se mělo přihlížet k tomu, že některé země, které nemají žádnou koordinační úlohu, chtějí prioritní oblast získat. Je také třeba řešit otázku správní kapacity. Tato otázka vyžaduje vhodnou reakci na vnitrostátní a regionální úrovni, zejména v zemích nástroje předvstupní pomoci (NPP) a v zemích evropského nástroje sousedství (ENI).

Partnerské státy strategie Evropské unie pro jadransko-jónský region se ve svých názorech na priority spolupráce liší. Doposud měly tendenci se zaměřovat na projekty úzkého vnitrostátního rozsahu namísto toho, aby chápaly makroregionální strategie jako rámec pro změnu politiky, který vytváří specifické procesy, meziregionální sítě a platformy pro spolupráci. Odlišný přístup by těmto státům pomohl při koncipování a plánování opatření, která budou z geografického hlediska lépe vyvážená, a budou mít tedy pro makroregion vyšší přidanou hodnotu. Obecněji řečeno je třeba sladit priority strategie EU pro jadransko-jónský region s vnitrostátními, regionálními a odvětvovými politikami a také se strategickými dokumenty a procesy (např. s Berlínským procesem, strategií pro západní Balkán atd.).

Akční plán strategie EU pro alpský region v současné době není nutné revidovat, přestože v některých akčních skupinách již byly podniknuty počáteční kroky mimo rámec akčního plánu. Namísto toho je třeba zlepšit provádění, komunikaci, předávání výsledků a rozvoj dovedností v akčních skupinách na základě stávajícího akčního plánu, přičemž tyto oblasti budou v nadcházejících měsících dále rozvíjeny.

Financování

Nějakou dobu pravděpodobně i nadále zůstane problémem potřeba překlenout propast mezi makroregionálními strategiemi a možnostmi financování.

I přes své omezené finanční prostředky sehrály významnou úlohu při podpoře provádění těchto strategií programy Interreg. Většina finančních prostředků EU, jakož i vnitrostátních a jiných zdrojů financování, však není na podporu projektů v rámci těchto strategií snadno dostupná. Tím lze vysvětlit, proč některé země postrádají vůli se politicky angažovat a proč účastníci nemají dostatečnou kapacitu.

I nadále by měl být podporován dialog mezi orgány hlavních programů EU a hlavními prováděcími subjekty makroregionálních strategií. V tomto ohledu musí hrát klíčovou úlohu ministerstva odpovědná za koordinaci prostředků EU a makroregionálních strategií v zúčastněných zemích.

Přípravná fáze plánování na období po roce 2020 nabízí jedinečnou příležitost k plánování a organizaci konzistentního využívání prostředků EU na podporu cílů meziregionálních strategií. Koordinace mezi orgány odpovědnými za řízení programů financování EU a hlavními prováděcími subjekty makroregionálních strategií by měla fungovat jak v rámci zemí, které jsou zapojeny do makroregionálních strategií, tak mezi těmito zeměmi. Rozhodnutí těchto zemí a konkrétní opatření v tomto ohledu by prokázala jejich zájem o makroregionální strategii a politickou angažovanost ve vztahu k nim.

Komunikace

Viditelnost strategie EU pro jadransko-jónský region je stále nedostatečná kvůli chybějící komunikaci, což by bylo možné částečně překonat, pokud by byla zřízena plánovaná platforma zúčastněných stran. Tím by se rovněž zlepšila účast a informovanost subjektů na nižší než celostátní úrovni, které hrají v současnosti v makroregionálních procesech jen omezenou úlohu.

Komunikace je i nadále problémem také ve strategii EU pro alpský region. Ačkoli byly vytvořeny komunikační nástroje, je třeba zlepšit technické podmínky a zejména komunikační činnost související s obsahem. Je naléhavě zapotřebí cílená komunikační strategie založená na dohodnutých sděleních politik.

4. Další postup

Komise ve svých návrzích k nařízením EU v oblasti politiky soudržnosti na období po roce 2020 zdůrazňuje, jak důležitá je spolupráce jakožto průřezový prvek politiky soudržnosti, a vyzývá členské státy a regiony, aby tento prvek lépe začlenily do další fáze plánování politiky a programů na vnitrostátní a regionální úrovni. Tím vysílá důrazný a pozitivní signál těm státům, které jsou již do meziregionálních strategií zapojeny, a vyzývá je, aby se nejprve zamyslely nad tím, jak a pro jaké klíčové priority by se programy a makroregionální strategie mohly vzájemně podporovat.

Znamenalo by to také reakci na otázku zdůrazněnou ve studii poradenské společnosti COWI, v níž se uvádí, že „koordinace s programy ESI fondů a programy EU klade vysoké nároky na

všechny zúčastněné strany; a této koordinace se doposud nepodařilo uspokojivě dosáhnout. V období po roce 2020 tudíž existuje značný prostor pro zlepšení“.

V této souvislosti a s ohledem na potenciál makroregionálních strategií Komise vyzývá dotčené země, aby okamžitě přijaly tato opatření:

1. Tematičtí koordinátoři strategií by měli posoudit situaci každé oblasti politiky v porovnání s modelem „vývoje ve třech fázích“, který je uveden ve studii poradenské společnosti COWI, s cílem určit, které faktory by mohly být lépe využity a které překážky je třeba v případě potřeby odstranit. Pak by mohli svým vnitrostátním koordinátorům ve vhodných případech dát doporučení, jak zjištěné problémy řešit.
2. Hlavní prováděcí subjekty v každé makroregionální strategii by měly i nadále zlepšovat své mechanismy správy a řízení za podpory ministrů odpovědných za příslušné resorty a s jejich angažovaností v této věci. Měly by usilovat o využívání synergických efektů a komplementarity s organizacemi, které již v příslušném makroregionu působí, a měly by umožnit regionálním a místním zúčastněným stranám k makroregionálním strategiím přispívat (např. prostřednictvím platformy zúčastněných stran). Měly by se také nadále snažit lépe sledovat pokrok v jednotlivých tematických oblastech a posílit kapacitu aktérů zapojených do provádění makroregionálních strategií.
3. Pokud jde o strategii EU pro region Baltského moře a strategii EU pro dunajský region, tematičtí a vnitrostátní koordinátoři by měli revize svých příslušných akčních plánů využít jako příležitosti ke zvolení nejdůležitějších klíčových priorit, které mají nejvyšší evropskou přidanou hodnotu a které stojí za mobilizaci finančních prostředků EU a vnitrostátních finančních prostředků.
4. V zájmu využití nového legislativního rámce, který posílí vazby mezi hlavními programy, spoluprací a makroregionálními strategiemi, by se v procesu plánování mělo počítat s následujícími činnostmi:
 - *na úrovni jednotlivých makroregionálních strategií:* orgány EU, jež se podílejí na řízení programů v zúčastněných zemích, by měly svou činnost vzájemně úzce koordinovat již od počátečních fází plánování programů na období 2021–2027. Konkrétně by pro jednotlivé makroregionální strategie měly vnitrostátní orgány odpovědné za prostředky EU ve spolupráci s vnitrostátními koordinátory makroregionálních strategií společně dohodnout hlavní makroregionální priority, opatření, projekty a mechanismy správy a řízení, které budou zahrnuty do jejich příslušných dohod o partnerství (členských států EU) a do dokumentů víceletého plánování (plánovacího rámce) (v případě zemí, které nejsou členy EU)³⁵.
 - *na úrovni jednotlivých zemí zapojených do makroregionálních strategií:* priority, opatření a projekty, které byly dohodnuty a zahrnuty do dohod o partnerství nebo do dokumentů víceletého plánování (plánovacího rámce), by pak měly být koordinovaným způsobem rozvíjeny s ostatními zúčastněnými zeměmi v rámci příslušných programů EU³⁶. Za tímto účelem by tematičtí a vnitrostátní koordinátoři meziregionálních strategií měli usilovat o budování těsnějšího vztahu a spolupráce s

³⁵ Návrh na takovou počáteční koordinaci mezi orgány EU, jež se podílejí na řízení programů v rámci meziregionálních strategií, nejprve předložili ministři zemí zapojených do strategie EU pro jadransko-jónský region ve svém „prohlášení z Katánie“, které bylo přijato na zasedání ministrů dne 24. května 2018:

https://www.adriatic-ionian.eu/wp-content/uploads/2018/03/catania_declaration_approved.pdf

³⁶ U zemí, které nejsou členy EU, by „programy“ měly být chápány také jako „akční plán“.

řídícími orgány příslušných programů EU (ESI fondů a případně NPP) na vnitrostátní i regionální úrovni a na úrovni spolupráce. Měly by zahájit dialog, společně určit budoucí relevantní oblasti spolupráce a zajistit, aby se hlavní prováděcí subjekty makroregionální strategie účastnily přípravy programů na období 2021–2027 a přispívaly k ní.

5. Během prováděcí fáze by měly být priority, opatření a projekty, na nichž se orgány EU, jež se podílejí na řízení programů, dohodly jako na relevantních pro makroregionální strategie, prováděny koordinovaně a synchronizovaně ve všech zemích zapojených do meziregionálních strategií. Může se stát, že za účelem dosažení tohoto cíle budou muset být v rámci příslušných programů EU předem přiděleny zvláštní prostředky. Kromě těchto konkrétních opatření a projektů by v rámci programů mohla být rovněž vypracována a uplatňována zvláštní kritéria výběru projektů s cílem podnítit vznik projektů, které podporují priority makroregionálních strategií (např. vyčlenění rozpočtových zdrojů, zvláštní výzvy k podávání návrhů pro makroregionální projekty, zvýhodnění projektů přispívajících k makroregionálním cílům a opatřením atd.).

5. Závěry

Partneři, kteří jsou zapojeni do makroregionálních strategií, nyní čelí okamžiku pravdy: příprava programů na období 2021–2027 jim nabízí jedinečnou příležitost prokázat a posílit své odhodlání naplňovat priority makroregionálních strategií, zejména jejich začleněním mezi priority programů EU, a to díky nástrojům poskytovaným na základě nově navrhovaných nařízení.

Makroregionální strategie získaly politickou viditelnost a vyvolaly velmi vysoká očekávání. Bez společného politického podnětu na vnitrostátní a regionální úrovni však odhodlání příslušných aktérů, byť je velmi cenné, nebude k zachování životaschopnosti těchto strategií dostačovat.

Vůle spolupracovat a společně usilovat o dosažení společných cílů a realizovat činnosti v makroregionech společně musí vycházet od zúčastněných zemí a partnerů, kteří se vyzývají k tomu, aby makroregionální strategie učinili svou společnou a ústřední politickou agendou.

Současné období diskusí a jednání o budoucím finančním a legislativním rámci a jeho podpůrných programech nabízí zúčastněným zemím i partnerům jedinečnou příležitost, aby potvrdili svůj společný závazek naplňovat společně dohodnuté priority makroregionálních strategií, a tato příležitost nesmí být promarněna. Takový závazek by optimalizoval přidanou hodnotu makroregionálních strategií a umožnil jim využít jejich plný potenciál.

